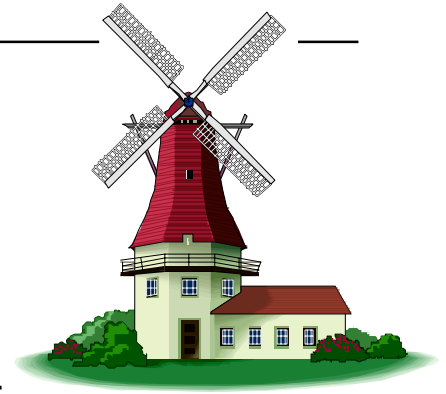

Jan M. Keus:

Slektsforskning i Nederland

Holland eller Nederland? For mange nordmenn er Nederland et velkjent navn. Nederland ligger jo der ved havet, mellom Tyskland og England og forveksles ofte med begrepet Holland. Dette er imidlertid misvisende. Navnet Holland tilhører det historisk viktigste fylke, som likevel kun er den del av det vi kaller i dag *Koninkrijk der Nederlanden*. Ikke minst nederlendere selv bidrar til denne forvirringen og kalles seg hollendere, selvom de kommer fra andre steder i landet enn Holland. Det skulle være omtrent som om en nordmann kalte landet sitt for Akershus eller Telemark.

Mange forbindelser

Sportsinteresserte tror også at (alle?) innbyggere er flinke til å gå på skøyter. Noen vet dessuten at det gjennom historien har vært mange andre forbindelser, både forretningsmessige, sjøfartshistoriske og slekthistoriske. Helt siden Hansatiden har det vært handel mellom Hansastedene i de "Lave Landene" og Bergen. Som kjent er en del av Bergen-patriciatet av nederlandsk opprinnelse. Noen "ekte" Bergensfamilier har fortsatt nederlandske navn, som *Blaauw*, *De Lange* og *Geelmuyden*. Mindre kjent er at hele 4 norske slekter oppnådde å bli medlem av Det nederlandske patriciat. (*Slekten Land fra Egersund*, *Slekten Luden fra Bergen*, *Slekten Erzey fra Christiania*, *Slekten Eysten fra Bergen*). Dette patriciat utgjorde den egentlige borgerregjering i republikken *De 7 forenede Nederlandene* som eksisterte inntil Napoleon i 1806 tok landet og omdannet det til Kongerike Holland, med sin bror Louis som konge.

Det sies forøvrig at Louis' hustru, Hortense de Beauharnais i et utenomekteskapelig forhold med en nederlandsk borger (admiral Carel Hendrik VerHuell) ble mor til den senere Napoleon III.

Men også den "ekteste" av nordmennene, Tordenskjold, har nederlandske aner, idet hans farfar kom fra Rotterdam til Bergen. Det påstås at navnet Wessel igjen tyder på (Hansa)byen Wesel som var nederlandsk til 1672. Kunsthistorisk har det også vært påvirkning og denne gangen i omvendt retning. Vet noen at i Hindelopen, en liten (Hansa)by i Syd-Friesland blomstret i det 18. århundre en dekorativ rosemalingskunst, som hadde sin opprinnelse i Norge?

Språklig er det også mange forbindelser mellom de to nasjoner, hvor særlig den felles sjøfartshistorie har vært medvirkende. I hvert fall er det ikke vanskelig for en nordmann å lese nederlandsk. Og likeså å forstå, når han bare først har kommet gjennom de vanskelige g-klangene. At det er "peanuts" for en nederlander å lære seg norsk er jo kjent, men det er en annen sak. I denne artikkel skal vi konsentrere oss om de slekthistoriske forbindelser mellom våre to sjøfartsnasjoner.

Immigrasjonen

Jeg har allerede nevnt Hansa-påvirkningen og den immigrasjon som denne medførte. Men nederlendere har på mange andre måter etterlatt seg spor i Norge. Siden 1550 var de bl.a. med på å "kappe ned skogene" i Syd-Norge og helt opp til Møre og Romsdal. Deres skip var ivrige til å frakte trelast til Europa. Andre eksportvarer som nederlendere var interessert i var hummer og siden gråstein. Slekthistorisk er dette interessant idet besøkene sikkert ikke bare var av forretningsmessig karakter. En eller annen gen ble nok forært til kvinnelige fastboende. Så vidt jeg vet er det ikke forsket noe i dette.

Emigrasjonen

Helt siden 1600-tallet opplevde Syd-Skandinavien en utvandring til Nederland, som helt til i dag opptar slektsforskere. Jeg personlig har hatt mange spørsmål fra nederlandske genealoger som sitter fast idet deres ane viser seg å være skandinav. Disse søkte oftest til en kirkelig fundament som de var vant til hjemmefra. Det var naturlig for dem å melde seg inn i den *Evangelisch Luthersche Kerk* i Amsterdam.

(I Nederland hersket jo den kalvinistiske versjon av Reformasjonen). Det er her at mange spor stopper opp, fordi innføringen i kirkebøkene var det oftest så som så med. Kirketjeneren skrev ned det han hørte.

I dag er en gruppe genealoger i Nederland opptatt med å katalogisere disse innskrivningene og legger da særlig vekt på å skille nordmenn fra andre skandinaver eller nord-tyskere (dvs holstenerne).

Tsar Peter (den store) besøker Amsterdam 1697.

Litteratur

I Norge finnes ikke mye genealogisk litteratur om denne langvarige utvandringen til Nederland. I mitt arkiv har jeg noe få henvisninger om dette emne: Norsk Slekthistorisk Tidsskrift av 1985. Bind XXX-hefte 1, side 38-58 av Per Seland, som nevner i fotnotene Ludvig Daae's "Nordmænds Udvandrig til Holland og England". Utgitt i Christiania i 1880! I nyere tid er det kommet en del hovedoppgaver som berører temaet. Jeg vil nevne: K.U. Hodne "Fra Agder til Amsterdam" (Universitet i Oslo 1976) og Ø.Lian "Tilbakegang og stillstand. Et kystdistrikt på Agder" (Universitet i Bergen 1991). Dessuten har professor i historie, Sølvi Sogner berørt emnet i "Ung i Europa" (1994). Ellers vises til Christian Gierløff: "Folket som utvandret". (Det er forresten interessant å melde fra at en Daae-etterkommer lever i dag i Nederland og er ivrig heraldikker og medlem av Den Nederlandse Genealogische Vereniging).

Å forske i Nederland

Redaktøren spurte meg innledningsvis hvordan mulighetene er for forskning i nederlandske kilder på 1500 og 1600-tallet. Til dette må jeg svare at dette kan by på en del problemer, fordi i denne perioden var Nederland midt i sin store Frihetskrig mot

Spanien. Den ble avsluttet i 1648 (Münsterfreden) og hadde da vært i hele 80 år. Under denne perioden var landet på mange måter herjet av krigsbanner og annet uro. I tillegg hadde man et flyktningproblem som hadde en syd-nord retning. Religiøse flyktninger fra Nord-Frankrike på vei nordover. Ikke bare til Nederland, men også andre stater tok imot. Det har vist seg meget vanskelig å forske i dette.

I 1570-tallet kom en brabantisk kjøpmann til Bergen som ble stamfader til den norske slekten Dop. Jeg i årevis har søkt etter hans opprinnelse i Nederland, uten å lykkes. Min egen slekt kommer (kanskje) fra samme område, fra Syd-Belgien og byen Properinghen, men jeg mangler bevis.

Hjelp å få?

Naturligvis kan man henvende seg til de mange genealogiske instansene som Nederland har. I tillegg er det bygget opp et utstrakt digitalt nett og det finnes mange regionale foreninger og særgrupperinger. Nedenfor skal jeg nevne noen av disse.

Nederlandse Genealogische Vereniging

(NGV), som utgir 12 ganger i året tidsskriftet "*Gens Nostra*". Bladet finnes i biblioteket til Norsk Slekthistorisk Forening i Oslo, samt at jeg har to CD-er med alle 50 årganger samlet. En spesial godis i dette bladet er den jevnlig oversikten over utkomne tidsskrifter og deres innhold i Tyskland (mange regioner), Østerrike, Belgien, Frankrike, Stor-Britannien, Skandinavien, Finland og Sør-Afrika. Og så selvfølgelig en grundig omtale av de mange regionale nederlandske tidsskrifter. Medlemmer kan bestille fotostatkopier av artikler de er interessert i.

NGV har i tillegg forskjellige underavdelinger, bl.a. en heraldisk og en data-teknisk. Den heraldiske er omtalt ovenfor. Den data-tekniske utgir et eget tidsskrift "*Gens Data*", som i dag delvis er representert på NSF-bibliotek. Det er for øvrig interessant å registrere at NGV tidlig innså at data-slektsforskning var kommet for å bli, og inkorporerte emnet under egen banér. Dette til tross for den typisk nederlandske trang til å skape separate interesse-organisasjoner for all verdens foremål. Hadde Norsk Slekthistorisk Forening i sin tid vært like forutseende, ville DIS-Norge blomstret under NSF-flagg og ikke, som i dag vokset utover og passert NSF i medlemstilslutning mange ganger. Det er ellers like interessant å registrere at også NSF nu

---

har kommet på web og har sin egen hjemmeside.

I tillegg finnes **Koninklijk Nederlandsch Genootschap voor Geslachten Wapenkunde**, en over 100 år gammel genealogisk forening som utgir et fantastisk vakkert tidsskrift: ”*De Nederlandsche Leeuw*”. Mange årganger er å finne i NSF-bibliotek. Muligens er innholdet ikke så interessant for nordmenn, idet bladet publiserer mye om gamle embedsslekter og adelige. Men bladet som sådan, layout og farvereproduksjonene er fantastiske. Også denne forening har utgitt samlede årganger på CD-rom.

Av andre foreninger kan og må nevnes den spesielle gruppering av genealoger med aner i de tidligere nederlandske kolonier. Jeg vil nevne **Indische Genealogische Vereniging**, som utgir tidsskrift ”*De Indische Navorscher*”

Internett: <http://www.igv.frameeng.html>

Vi må ikke glemme å nevne den halv-statlige **Centraal Bureau voor Genealogie (CBG)** som har adresse i *Rijksarchief i Den Haag* og som utgir mange fag-publikasjoner. Blant disse må nevnes: Årboken (noen få eksemplarer finnes i Norge på Universitetsbibliotek), *Nederland's Adelboek*, *Nederland's Patriciaat*, *Van Berensteyns Genealogisch Repertorium*.

Særlig ”van Berensteyns Repetorium” er en meget god kilde for alle som vil forske i Nederland idet denne boken, som jevnlig oppdateres, gir mer enn 200.000 henvisninger til genealogisk litteratur og slektspublikasjoner.

Centraal Bureau har for øvrig en stor portrett-samling og registrerer nye (og data-behandler) familievåpener. Siden 1795 har Byrået samlet inn familieannonser.

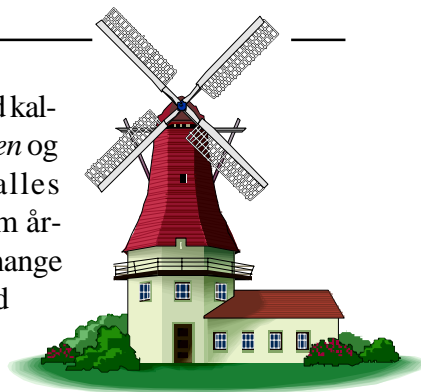
Internett: <http://www.cbg.nl>

På en av deres sider fortelles den romantiske historie om ”*Sigbrit i Norden, en kvinne fra Amsterdam*” (Sigbrit var mor til Dyveke, Christian II's maitresse). Dessverre er teksten skrevet i nederlandsk.

Av regionale foreninger kan det nevnes **Zuidhollandse Vereniging voor Genealogie** i Rotterdam som utgir tidsskriftet ”*Ons Voorgeslacht*” Også denne foreningen har publisert en CD med 50 årganger av sitt tidsskrift.

Nord for det nederlandske fastlandet ligger en serie små øyer. Denne gruppen av øyer strekker seg nord-øst over langs den nordtyske kysten helt

til Jylland. I Nederland kalles de *Wadden eilanden* og havet mellom kalles *Waddenzee*. Gjennom århundre har det vært mange sjøfartskontakter med Skandinavi. Derav følger naturligvis slektshistoriske mo-

menter. På to av øyene har jeg genealogiske kontakter via Internett: **Texel og Terschelling**

Texel har en aktiv genealog *Miriam Klaassen* som har egen webside:

<http://casema.net/~mwk/>

For Terschelling: *Kees Stada*,

<http://home-2.consunet.nl/>

Andre digitale ressurser i Nederland

For de som vil surfe anbefales å starte med de generelle websidene, som har mange links mot forskjellige arkiver, landsdekkende og regionale foreninger og særgrupperinger.

Internett:

<http://www.thewebconnection.nl/genealogic/>
http://www.home.wxs.nl/~hjdewit/links_en.html
<http://members.tripod.com/~westland/index.htm>
<http://gemeentearchief.amsterdam.nl/>

Se også Arie Jan Stasse's homepage med mange links til forskjellige kilder i Nederland og Belgien:

<http://www.geocities.com/Paris/4744/>

Denne hjemmeside gir en innholdsoversikt over publikasjonene i bladet ”*Gens Nostra*” under årene 1996-1999.

Friesland

Fylket Friesland har sin egen historie. Frisene hadde mange genealogiske forbindelser mot vest og mot øst. Særlig mot øst, inn i Tyskland (Ostfriesland) og lenger opp helt til Esbjerg på Jylland var det historiske området hvor friserne bodde. Friesland har sitt eget sprog og sin egen adel. For mer informasjon surf på

<http://www.ryksargyf.org/nl/ryksargyf.asp>

Friesland:

Se også Gjallarhorn 22, s. 73-75. Red.